

INDIJSKO-BOSANSKO (NE)PRIJATELJSTVO

GLOBAL ISPAT U LUKAVCU MITTAL U ZENICI KAS

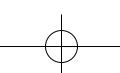
Indijske kompanije Global Ispat i Mittal Steel, u vlasništvu braće Mittal, dobile su na poklon dvije velike kompanije u BiH - Koksno-hemijski kombinat Lukavac i zeničku Željezaru - vrijedne blizu milijardu dolara, u zamjenu za pokretanje integralne proizvodnje koksa i čelika i zapošljavanje hiljada radnika; naši novinari analiziraju dosadašnje efekte ove neobične privatizacije na kojoj je država "zaradila" dvije konvertibilne marke

RASPRODAJA U BESCIJENJE:

Po nalogu Harisa Silajdžića kapital zeničke Željezare smanjen je za četiri puta

U Koksaru investirana tek trećina od planirane Integralna proizvodnja čelika tek krajem godine

KAVCU PRED SLOMOM - ASNI DVIE GODINE!!!

su na
ičku
izvodnje
efekte
rke

Pišu
Mehmed Pargan
i Asim Metiljević

"Indjici su lopovi! Mitalla u zatvor! Hoćemo naše pare!" Ove parole, na pet stepeni ispod nule, uzvikivalo je više od tri stotine radnika, okupljenih u sedam sati ujutro 14. marta ispred kapije Koksno-hemijskog kombinata (KHK) u Lukavcu, zahtijevajući da (već dvije godine) novi većinski vlasnik *Global Ispat Group* ispunji svoje, ugovorom preuzete obaveze. Ova indijska kompanija preuzevši upravljanje sa 51 posto Koksno-hemijskog kombinata *Boris Kidrič*, prethodno ga registrirajući kao novu kompaniju *Koksna industrija Lukavac* (KIL), odnosno *Global Ispat KIL* (GIKIL) preuzela je na sebe obavezu da investira u proizvodnju koksa 77,5 miliona maraka, u okviru čega je trebalo izmiriti oko 27,3 miliona zaostalih dugova, u kojima su bili i povezivanje staža svim radnicima KHK, obaveze prema dobavljačima, kreditorima itd.

PREKRŠEN UGOVOR

Međutim, Ispat Group je, prema tvrdnjama sindikalaca i naših sugovornika u menadžmentu, do danas investirao jedva dvadeset i devet miliona maraka, ispunivši time tek nešto više od jedne trećine svojih obaveza. Zbog nepoštivanja dinamike investiranja čak 350 radnika u KHK ostalo je s nepovezanim stažom. U pismu koje je radnicima u štrajku (nezadovoljnim visinom plaća i sindikalnim rukovodstvom koje se previše zbližilo sa menadžmentom), direktor *Guntupali*

KAKO JE KHK POJEFTINIO PREKO NOĆI

Kapital Koksare umanjen za 230 miliona KM

Preuzimanjem KHK Global Ispat Group je preuzeo i 27,3 miliona dugova. Dio dugova je vraćen, ali klasičnim otkupljivanjem duga. Prema tvrdnji našega izvora, Ispat je od *Spreče* otkupio dug od 800.000 za 300.000 maraka. *Tuzlanska banka*, koja je potraživala 3,9 miliona, otpisala je kamate, a da bi naplatila dug, podjelila ga je u šesnaest rata. Oni koji nisu htjeli pristati na ucjenu, ni danas nemaju plaćena potraživanja.

Posljednjih dana ponovno se aktuelizira problem koji je prilikom prodaje KHK bio stavljen u drugi plan. Prema knjigovodstvenoj vrijednosti, cijena KHK bila je 381 milion maraka. Kada se pojavio indijski partner, skoro preko noći je izvršena revizija i vrijednost smanjena na 151 milion maraka, kako bi se sve uklopiло u zahtjeve, odnosno investicijske mogućnosti Ispata.

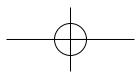
Jagannadham, protivno odredbama Ugovora kojim je Global Ispat postao većinski vlasnik, poručio je radnicima da im ni ubuduće neće uplaćivati doprinose u MIO i PIO, pravdujući to izuzetno teškim stanjem na tržištu koksa u svijetu: "Sada je moguće da sredstva obezbjeđujemo za PIO i MIO i to samo za one radnike koji idu u penziju i taj trend će se nastaviti i u narednom periodu". Međutim, direktor Jagannadham ni jednom riječju nije spomenuo kako Global Ispat Group ne ispunjava svoje obaveze preuzete ugovorom.

"Od maja prošle godine došlo je do potpunog obustavljanja uplata od strane Global Ispat Groupa čime je narušena dinamika investicija definirana ugovorom. Od tada do marta ove godine oni su trebali mjesечно uplaćivati 3,8 miliona maraka. Već tada, u maju 2005. godine, bio je problem jer su kasnili sa nekim osamnaest miliona maraka, ali to je još uvjek bilo podnošljivo. Međutim, od tada

pa do danas taj iznos se povećavao mjesечно skoro po četiri miliona, tako da ne znamo kakav će biti ishod ovakvoga poslovanja", kazao nam je direktor preduzeća KHK **Vehid Mešić**. Interesantno je da su Indjici svoj dolazak u Lukavac uslovili ustupanjem na upravljanje minimalno 5 posto GIKIL-a, iako zakon predviđa da dioničar može imati onoliko upravljačke vlasti koliko ima vlasništva.

U Registracionom sudu u Tuzli zvanično stoji da je Ispat Group od 29. oktobra 2003. investirao ukupno 29 miliona maraka, ali i pored toga ova kompanija od prvog dana upravlja sa 51 posto KHK, odnosno GIKIL-a. Nevjerovatnim se čini podatak da iz Vlade Tuzlanskog kantona u ovom periodu niko nije reagirao na, prvo usporenju a sada potpuno prekinutu dinamiku investicija, iako je prilikom potpisivanja ugovora u oktobru 2003. namjenski osformljena komisija na čijem je čelu ministar industrije u Vladi **TK Mustafa Burgić**. Osnovni zadatok ove komisije trebao je biti praćenje dinamike realizacije ugovora i poduzimanje mera ukoliko dode do odstupanja od ugovora. Naprotiv, Vlada **Bajazita Jašarevića**, koja je posredovala u prodaji KHK (stavivši se u ulogu Agencije za privatizaciju), već mjesecima pokušava zataškati problem. Kada se od strane dijela menadžmenta

ina obećanog novca ek krajem 2008. godine

INDIJSKO-BOSANSKO (NE)PRIJATELJSTVO

KHK zaustavilo sporno stavljanje Pete koksne baterije pod hipoteku, za što je tražena pomoć i kantonalnog premijera, Bajazit Jašarević je zahtjevao da se sastane sa vlasnikom Mittalom, ali Indijac se uopće nije htio javiti Jašareviću. Nakon tog događaja Vlada je ostala na slijepom kolosijeku. Povratka nema jer sve što bi ugrozilo ugovor značilo bi poraz Vlade koja je bila garant realizacije ugovora. Insistiranje na ispunjenju odredbi ugovora u ovom trenutku bi moglo otjerati britansko-indijsku kompaniju iz Lukavca, jer ona se u svakom trenutku može odlučiti na dizanje sidra. Dosadašnji nivo investicija većim dijelom je kroz ostvarenu proizvodnju i profit vraćen, a dio ovih investicija prikazan je i kao roba ili usluga domaćih preduzeća kojima je Ispat Group ostao dužan značajna sredstva. U jednom trenutku ti dugovi prelazili su četrnaest miliona maraka. Upravo zbog ovih dugova poklekla preduzeća na Tuzlanskom kantonu optuživala su Bajazita Jašarevića da je ključni krivac, jer on je garantirao ispunjenje ugovora.

JAŠAREVIĆEV IZUM

Global Ispat posljednjih mjeseci pokušava investicije preusmjeriti u proizvodnju anhidrida maleinske kiseline. Do sada se ova proizvodnja obavljala preko benzola, čija je cijena na tržištu vrlo promjenljiva, tako da su sada odlučili da ta proizvodnja ide preko propan-

MISTERIJA ISPATOVIH RAČUNA

Ključne poslove ISPAT obavlja preko stranih kompanija

Global Ispat je, iako stvarni vlasnik samo dvadesetak procenata tvornice u kojoj se de facto vodi kao relativni, a ponaša kao apsolutni vlasnik, u jesen prošle godine pokušao da se posluži nesvakidašnjim lukavstvom kako bi zauvijek "poklopio" srce KHK - Petu koksnu bateriju, čija je vrijednost preko stotinu miliona maraka. U Lukavcu se otvoreno sumnja da je kompanija Stenkorn, koja je ekskluzivni dobavljač uglja za koksovanje, u vlasništvu ili pod direktnim utjecajem porodice Mittal. Lukavačka zajednička kompanija GIKIL odlukom ISPATA, upravo je angažirala kompaniju Stenkorn kako bi se preko nje dobavljao ugalj, a ne direktno preko GIKIL-a. Na ovaj način prikriveni su tokovi novca od partnera KHK i radnika, koji imaju 80 posto stvarnoga vlasništva. Ostalo je nedoučivo kolika je stvarna vrijednost plaćenoga uglja, isto kao i kolika je stvarna vrijednost prodanog koksa, jer se i ta transakcija vrši preko ino kompanije. Na ovaj način, u GIKIL-u ostaju samo problemi i dugovi, a stvarno poslovanje se provodi u

ovom trouglu. Istini za volju, stanje na tržištu koksa u svijetu u odnosu na 2003. godinu sada je drastično pogoršano, tako da se tona koksa sada prodaje za oko dvije stotine maraka, što je za duplo manje nego prije dvije i po godine. U jesen prošle godine kompanija Stenkorn zatražila je od GIKIL-a da obezbijedi bankarske garancije za kupovinu uglja, jer je plaćanje postalo neredovno, tako da je Peta koksna baterija trebala biti stavljena pod hipoteku. Ali, zahvaljujući intervenciji **Suada Dubravića**, izvršnog direktora za ekonomske i finansijske poslove, zaustavljen je ovaj aranžman. Dubravić je uputio apel direktoru KHK i Vladi da zaustave "uzimanje Petu bateriju", obrazlažući to svojim stavom "bolje je da sada stane proizvodnja, kada imamo Petu bateriju, nego da stane za šest mjeseci, a tada je možda nećemo imati". Ozbiljnost situacije bila je tolika da su čak iz menadžmenta GIKIL-a pokušavali izvršiti pritisak na Vladi i Sud da dopuste potpisivanje sporazuma o ustupanju Petu baterije.

U prva tri mjeseca u ovoj godini proizvodnja i prodaja čelika skoro je

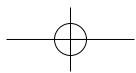

ŠKRTI MILIJARDERI: Porodica Mittal spada među dvadeset najbogatijih na svijetu

butana, što će biti mnogo unosnije i obezbijediti stabilnost na tržištu. Ove investicije, prema tvrdnji jednog od naših sugovornika, pokušavaju se tretirati kao investicije definirane ugovorom koje u konačnici idu u ukupnu sumu, iako je u ugovoru izričito napisano da se Indijcima ustupa samo koksara a ne i nekoliko okolnih kompanija naslonjenih na koksaru.

Do kraja ove sedmice po sličnom principu mogla bi se desiti i prodaja Fabrike sode u Lukavcu, odnosno preduzeća Soda-invest. Malo je poznato da je ovo preduzeće, oformljeno uz blagoslov Vlade, kao i Koksna industrija Lukavac,

Bosanski poslovi milijarderske braće Mittal

TAJNE ZAKULISNIH POSLOVA

Ministar Žigić zaradio 16 hiljada KM a država ni prebijene pare!

Ugovor s Indijcem Mittalom u ime Vlade FBiH pripremao je bivši ministar energije i rudarstva **Izet Žigić** (Stranka za BiH) koji je u međuvremenu podnio ostavku. Uprkos izričitom zahtjevu federalnih zastupnika da se upoznaju s njegovim sadržajem, ugovor je i do danas ostao strogo čuvana tajna. No nije tajna da je 42 posto vlasništva u BH Steelu Vlada FBiH Indijcu Mittalu "prodala" za jednu KM i da je bivši ministar Žigić za svoj angažman na ovom inače redovnom poslu dobio vanredni honorar od 16.000 KM!

namjenski formirano kako bi se navodno i Soda i Koksara izvukli iz krize. Naprotiv, osnivanjem ovih preduzeća, ugovorom je na njih prebačeno korištenje postrojenja i zaposlenika, a staro preduzeće preuzele je dugove i milionske obaveze. Ovaj Jašarevićev izum stajao je na desetine miliona regionalnu privredu, jer su dugovi zauvijek ostali nevraćeni. Proizvodnja u Fabrici sode se pokretala nekoliko puta, a sam Jašarević, koji ovu fabriku trenutno pokušava prodati jednoj turskoj kompaniji, upumpao je nelegalno više od šezdeset miliona maraka pomoći,

2005. godinu zenička Željezara je okončala s poslovnim gubitkom od preko 25 miliona KM, a od ukupno obećenih investicija od preko 150 miliona dolara Mittal je do danas odobrio manje od petine! Integralna proizvodnja čelika od 2 miliona tona godišnje u najboljem slučaju krenut će s dvije godine zakašnjenja. Razočaran evidentnim zastojem u ispunjavanju preuzetih obaveza, federalni premijer **Ahmet Hadžipasić** krajem prošle godine oštrim tonom Indijcima je zaprijetio da će raskinuti privatizacijski ugovor ukoliko se ne ubrza priprema za početak

preuzeo i cijelokupni vlasnički udio od Kuvajtske investicijske agencije (KIA). Na taj način Mittal se domogao cijelokupne kompanije (92 posto dionica) za manje od 100 miliona dolara!

Inače, iz svih dosadašnjih transakcija i vlasničkih pretumbavanja u zeničkoj Željezari, država je redovito izlazila kratkih rukava.

Početkom 1998. godine jedna konsultantska kompanija iz Njemačke tržišnu vrijednost zeničke Željezare procijenila je na 436 miliona dolara. No, nekoliko mjeseci kasnije, vrijednost zeničke Željezare po nalogu tadašnjeg predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH **Harisa Silajdžića** knjigovodstveno je oboren za ravno četiri puta! Naime, kuvajtska investicijska agencija KIA ponudila je investirati u zeničku Željezaru oko 60 miliona dolara u novcu i još oko 30 miliona dolara u pravima na ime prijeratnog duga BiH prema Kuvajtu a zauzvrat je tražila da u zeničkoj Željezari dobije 50 posto dionica. Tako je nastala zajednička bosansko-kuvajtska kompanija BH Steel u koju su Kuvajčani unijeli 90 miliona dolara (60 miliona u kešu i 30 miliona u pravima) a zenička Željezara cijelokupnu imovinu od 436 miliona dolara koja je knjigovodstveno "prilagođena" odnosno oboren na 90 miliona dolara!

Kako smo rekli, u međuvremenu su Kuvajčani svoj udio preprodali Mittalu za 98 miliona dolara, tako da su iz preprodaje izvukli sav uloženi novac,

skoro je udvostručena pa će prvi put Željezara poslovati bez gubitaka

pozajmica i kredita, ali Soda nije nikada stala na noge. Na isti način kako je u nekim ranijim vremenima Fabrika sode služila u predizborne svrhe, kada ju je lično pokretao, pritiskom na prekidač, **Alija Izetbegović**, sada će prodajom Turcima, Jašarević pokušati da poentira ne bili se zaboravio poraz u KHK-u. Privrednici su posljednjih godina uporno pokušavali ukazati da Jašarević nema pravo novac iz Fonda privatizacije plasirati u bure bez dna, Fabriku sode u Lukavcu, ali on je to, ne obazirući se na njih, i dalje činio. Sada bi se moglo desiti da se sve to pokloni turskom partneru, koji bi pristao da samo pokrene i održi proizvodnju. Novac iz Fonda privatizacije, koji se trebao poslužiti za nova zapošljavanja, zauvijek će biti sahranjen i naći smiraj u nekom od džepova stranih investitora, koji su valjda sve drugo, ali ne investitori.

OD OBECANIH MILIONA SAMO MRVICE

Ni kompaniji Mittal Steel Zenica koju je prije dvije godine preuzeala indijska porodica Mittal ne cvjetaju ruže. Prošlu,

integralne proizvodnje čelika. Prijetnja je imala stanovitog efekta jer je uskoro u zeničku Željezaru stigla visoka delegacija koncerna Mittal Steel koja je izdala nalog za ubrzani pripremu integralne proizvodnje što je donekle vratio poljuljani optimizam u zeničkoj Željezari. Na svu sreću, u prva tri mjeseca u ovoj godini proizvodnja i prodaja čelika skoro je udvostručena pa bi se moglo desiti da po prvi put u posljednje dvije decenije zenička Željezara posluje bez (većih) gubitaka. Zasluge za to nikako ne pripadaju Indijcu Mittalu nego radnicima i menadžmentu kompanije koji su puno prije dolaska Mittala u Zenici započeli instaliranje moderne elektroločne peći godišnjeg kapaciteta od 700 hiljada tona. No zajedno s cijelom kompanijom Mittal je preuzeo i novu, tek instaliranu elektroločnu peć uz obećanje da će u roku od dvije godine (dakle do kraja 2006. godine!) proširiti proizvodnju čelika za novih 1,3 miliona tona. Zauzvrat, federalna Vlada mu je poklonila 42 posto vlasništva u BH Steelu! Nešto kasnije, Mittal je za 98 miliona dolara

naplatili prijeratni dug i još su zaradili oko 8 miliona dolara!

U poslovnim krugovima se šuška da je bijeg Kuvajčana iz zeničke Željezare izravno usporio projekat pokretanja integralne proizvodnje čelika jer je Mittal sasvim nenadano novac namijenjen za integralnu proizvodnju potrošio na kupovinu kuvajtskog udjela u BH Steelu. Premijer Federacije BiH Ahmet Hadžipasić, svjestan ove opasnosti, bezuspješno je pokušavao sprječiti transakciju Kuvajčana i Indijaca koja je inače dogovarana u najstrožoj tajnosti. Vlada FBiH uključila se tek kada je već sve bilo dogovoreno.

Iz transakcije s Kuvajčanima a kasnije i s Indijcima, država je izašla praznih džepova: od prodaje 92 posto zeničke Željezare nije dobila ni jednu marku! Ali, umjesto novca, dobila je obećanje da će krajem 2006. godine u Zenici započeti integralna proizvodnja čelika od 2 miliona tona godišnje odnosno dva puta više od prijeratne proizvodnje! Umjesto obećanih stotina miliona dolara, Mittal je do sada u Zenici donio tek mrvice... ♦